

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 10-шо (114) №, 2022 ий октябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

МОСКОН ДА УЛО РОССИЙЫН СВЯТЕЙШИЙ ПАТРИАРХШЕ КИРИЛЛЫН СУГЫНЬМУТШО

«Юмо тўням туге йўратен, Ик Шкет Эргыжымат пуэн» (Ин. 3:16). Молан пуэн? Колаш! Ик Шкет Эргыжым, Юмын Эргым! Молан вара тыгай кугу жертвым ышташ кўлын? Айдеме уш дене тидым шонен муашат огеш лий. Кузе эн шучко осал пашам ыштыше преступник-шамычым казнитлат, чыла ыштен кертше Юмо Шкенжым Шкеак туге казнитлаш пуэн. Тиде жертве мут дене умылтарен мошташ лийдыме. Но икте раш: Господь Шкенжым пушташ пуымыж дене, айдеме семынак чыла орлыкым чытымыж дене айдеме тукумым чот йўратымыжым ончыктен. Весе верч ске илышым пуаш – тиде айдемын ик эн кўкшō да вяян койышыжо.

Чылан палена: таче междуособный каргашымаш пасушто илыш дене шукын чеверласат. Тиде каргашымаш писын чарныже, иза-шольо икте-весеыштым шагалрак пуштедышт манын, Черке кумалеш. Тыгодымак Черке умыла: товатлыме мутшым пенгыдын кучышо да воинский порысшым ўшанлын шуктышо ег кола гын, тиде

колымаш жертве дене тўр шындалтеш. Тиде ен шкенжым весе-влак верч жертвыш пуа, тыге тудын ўмыржō мучко ыштылме чыла языкше мушкылтеш.

Русь кумдыкышто таче каен шогышо сар – тиде междуособный каргашымаш. Тиде каргашымашлан кōра калык ден калык икте-весеышт деч ынышт йўкшō, иза-шольо калык коклаш ужмышудымаш пырдыж ынже шоч. Кредалмашын мучашыже могай лийшашыже мемнан икте-весеынам кузе ончалмына деч, Юмылан кузе кумалмына, мом йодмына деч шога.

Кызытсе военный действий калыкым торжам ынже ыште, Святой Русьысо духовный келгытым шалаташ Юмо ынже пу. Юмын чаманымыж дене тек чыла сусыр паремеш. Юмын чаманымыж дене таче ойгандарышыже уш гычын тек ўштылалтеш. Тачысе ситуацийым ончыкыжым алмаштыше (тидын шотышто иза-шольо калык коклесе кылат) волгыдо, тынысле да куанле лийже.

Умбакаже – 2-шо лаштыкыште

Ме чыланат ўшан дене илаш тўнгалына гын веле тиде шукталт кертеш. Молан манаш гын ўшан лўдмашым пытара, ўшан икте-весым проститлен моштымашым пўлекла, ўшан айдеме-влак коклаште умылымашым пенгыдемда да тиде умылымашым порым, шўм гыч лекшым, иза-шольо йўратымашаным ышта. Тидым ышташ тек Юмо полша. Тек Юмо арален коштыкта, тек колышо да сусыргышо шагал лиеш.

Российын, Украинын, Белоруссийын да ожнысо Русьын ятыр мландыштыже шке службыжым виктарыше Черке тиде каргашымаш писын чарныже манын, таче поснак чот кумалеш, тек мо кызыт вўрым йоктарен кредалмашке шуктен, чылажат шке верышкыже шинчеш, тек чын

вашкерак сенга. Ме ўшанена: Россий мландыште чапландаралт волгалтше чыла святой-влак – а ме кызыт Русь, чыла Руш мланде нерген ойлена – вашкерак тыныс илыш толжо, иза-шольо калык коклаште вашкерак умылымаш лийже да эн тўнжў, ЧЫН сенгыже манын, мемнан дене пырля Господьым сўрвалат. Вет чын деч посна тыныс илыш пенгыде лийын огеш керт.

Тек чыладам Юмо арала. Тек Тудо мыланна тиде куштылго огыл жапым илен лекташ, тынысым, йўратымашым пенгыдемдаш, икоян лияш полша. Аминь.

Моско область, Переделкино
2022 ий 25 сентябрь

●●●●●●●●●● СВЯТОЙ РУСЬ ВЕРЧ МОЛИТВА ●●●●●●●●●●

Господь, Тый Куатын Юмыжо, мемнан утаралтмашын Юмыжо улат! Шкендын ўнышў кулет-шамычым чаманен ончал, тўткын колышт да чамане мемнам. Святой Русьышто ик еш семын илыше калык-шамычым шеледен пытараш манын, Святой Русь ваштареш сарым тарватеныт. Эй Юмо, Шке айдемет-шамычлан полшаш тол, Шке куатет дене мыланна сенгымашым пу. Руш Черкын иктешлыкше верч шогышо ўшанле шочшет-влаклан полшаш вашке, иза-шольо йўратымаш шўлышым пенгыдемде, ойго деч утаре. Пычкемышалтше ушышт да пешкыдемше шўмышт дене Тыйын вургеметым, Илыше Юмын Черкыжым, шеледыше-шамычым чаре, осалым шонымыштым сўмырал шу.

Шке порылыкет полшымо дене власть кучышо-шамычым чыла сайлан туныкто, кугу уш-акыл дене пойдаре! Шочмо Элнам аралыше сарзет-шамычым Тыйын кўштымашетым шукташ пенгыдемде, шўм-чон куатым пу, нуным колымо, сусыргымо, пленыш логалме деч арален нал! Илыме вер деч посна кодшо, ўрдыжтў улшо-шамычым илаш пурто, шужышо-влакым пукшо, черле да орланыше еным пенгыдемде, паремде; тургыжланыше да ойгышто улшылан поро ўшаным, лыпланымашым пу! Тиде ойган кечылаште пуштмо але сусырген-черланен колышо-шамычын сулыкыштым касаре, поро пиалан ласкалыкыш пурто. Мемнам Тыланет ўшанымаш, ўшан да йўратымаш дене теме,

Святой Русьын чыла элышкыже тынысым, ик семын шонымышым пўртылтў, айдемет-шамычын шўмыштышт икте-весым йўратымашым уэмде. Тыланет, Троицыште моктымо Ик Юмылан, ик шўм да ик шонымаш дене чоннам почаш лийже. Тыланет ўшаныше-шамычлан Тый арален шогышо, сенгымаш да утарымаш улат, ме Тыйым моктена, Ачам, Эргым, Святой Шўлышым, кызытат, керек-кунамат, курым-курым мучкак. Аминь.

ЮМЫН ПОРО ЭРЫКШЕ ТЕК МЕМНАН ЁМБАЛНАТ ШУКТАЛТЕШ!

Православный Черкын У ий пайремже 14 сентябрьште тўгалеш. Тиде кечын Йошкар-Оласе Благовещенский соборышто тўшкан кумалмашым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн вўден. Литургий деч вара чылан Юмын Аван Мирносицкий иконыж дене Успенский храм марте крестный ход дене эртенит.

Кечывал деч вара Православный рўдерын активый залыштыже Епархиальный собраний лийын. Кадровый йодышым ончен лекмек, владыка Иоанн погынышо-шамычым Священный Синодын пунчалже-влак дене палдарен. Черке У ийым Йошкар-Оласе епархий могай лектыш дене вашлийме нерген каласен. Тыште кызыт 7 черке округ, 2 монастырь, 81 приход уло, 95 священник

ден 19 диакон служитлат. Кодшо ийын, кид пыштыме йўлам шуктен, 8 у священник ден 1 диаконом шогалтыме, тыгак эше 7 храмым, кок храмысе приделым святитлыме, кум храмлан негыз пыштыме чиным эртарыме.

Кызытсе жапын ойыртежым шотыш налын, владыка тыге тунуктен ойлен: *«Пандемий жапыште шуко прихожан Юмылан кумалмашым телевизор дене ончаш тунемын, кызытат тидын деч коранг ок керт. Чонжо айдемем черкыш шупшо манын, пастырь чылашт декат тўткў лийшаш. Апостол Павел манмыла, шке шомакна, ўшанымашна да ылыш яндарлыкна дене ме примерым пуышаш улына. Черке службышто умылаш йўрышын ойлыман, лудман да мурыман, тўрлў йодышым умылтарыше листовкым пуэдыман, ег-шамычын йодышыштым рашемден кертше катехизатор лийшаш. Эн кугу тўткышым самырык-шамычлан ойырыман. Изишт годым ача-ава дене пырля черкыш коштшо йоча-шамыч 14-15 ийыш шуыт да черке ылыш деч корангаш тыршат. Нунын чоныштым мут дене огыл, а кугурак-влакын примерышт дене гына савырен керташ лиеш. Кугыен семын ужын, нунын дене пагален мутланыман, приходын ылышышкыже, тўрлў социальный пашаш ушыман, самырык-шамычын интересыштан келшыше ушемем ыштыман. Рушарня школыш коштшо йоча-шамычым черке лудмаш да мурымашлан тунукташ кўлеш, Юмылан служитлыме годым Господьым йўратен моктен моштышт».*

Тыгак митрополит Иоанн пастырь-шамычлан Украинесе спецоперацийыште улшо воин-шамыч верч кумалаш кўштен, шке порысыштым шуктымышт годым колышо салтак-шамычын ача-авашт да пелашышт деке поснак тўткў лийме, нуным духовно пентгыдемдыме нерген ойлен. Владыка шке шомакшым тыге мучашлен: *«Прихожан-шамыч верч мутым кучымына нерген эре шарнышаш улына. Юмын поро эрыкше тек мемнан ўмбалнат шукталтеш!»*

... Юмылан ўшанымаш – тиде илышын негызше, тудын духовный рўдыжө, тудо чыла калыкым уша, кажне енган курымашлык чыным почеш!

Марий митрополийыште тиде кечынак «Марий кундемаште калык-влакым сотемдарыше ушем» правленийын черетан заседанийже эртен.

Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоаннын вўдымө ты мутланымашке Волжск ден Шернурын епископшо Феофан, кок епархий гычат духовенстве ден пашаенг-шамыч, ятыр педагог, тўвыра аланыште тыршыше да общественный сомылым кумылын шуктышо-влак ушненыт. Кенгежым могай миссионер да сотемдарымаш пашам ыштымым иктешленыт да ончыкылык паша планым рашемденыт. Йошкар-Оласе епархийым негызлымылан вес ийыште 30 ий темеш. Тиде изирак юбилейым вашлийме планым ыштеныт.

Владыка Иоанн тыге палемден: «Марий калыкым сотемдарыме шотышто кажныже шке тыршынамашыжым кугемдышаш. Юмо полшымо

дене ме марий йылмыш кусарыме пашам шуктена, радио да телепередачам эфирыш луктына. Юмын чынжым кажне егын шўмыш намиен шукташ, енг-шамычым Юмын кўштымаш почеш илаш туныкташ кужу жап кўлеш. Священнослужитель-шамычлан марий православный интеллигенций полша да ты пашашке у шўлышым пурта манын, ўшаныме шуэи. Самырык-шамычлан кугу тўткышым ойыраш кўлмө нерген эше ик гана каласем. Ме нунын дене пашам ышташ она тўнал гын, тидым весе-шамыч ыштат. Кызытат шуко самырык енг осал чонан енг-шамычын кидышкышт логалын. Мемнан Шочмо элнам, Христос веранам пытараш шонышо-шамыч шочшына-шамычын ушыштым лугат. Юмылан ўшанымаш – тиде илышын негызше, тудын духовный рўдыжө, тудо чыла калыкым уша, кажне енган курымашлык чыным почеш!»

ШЫЖЫМСЕ КУГЕЧЕ

26 сентябрьште Христосын Ылыж Кынелмыж лумеш Йошкар-Оласе соборышто Шыжымсе Кугече пайрем службо эртен.

Кугече чин дене эртыше кас кумалмаш ден Юмын литургийым Йошкар-Оласе епархиальный управленийын секретарьже иеромонах Серафим (Пасанаев) вуден. Ты соборышто служитлыше клирик-шамыч дене пырля олесе моло храм гыч толшо духовенство кумалын. Черке мурым Воскресенский соборын хоржо мурен. Литургий деч вара храм йыр крестный ход эртен, тушто Евангелий гыч ужашым лудыныт да святой вудым шыжыктеныт.

Самырык иерей Димитрий Лукьянов тыге туныктен ойлен: «Христос Ылыж кынелын! Тачысе пайремым 335 ийыште Иерусалимысе храмым святитлыме лумеш пайремлена, тудым ме «Гроб Господень» лум дене палена. Константин Великийын аваже царица Елена 325 ийыште Иерусалим воктен Господь Иисус Христосын Ыресшым муын да тудо вереш кугу храмым чонгаш тунгалын. Шкеже кок ий гыч колен гынат, лу ий гыч храмым чонген шуктеныт да святитленит, сандене ты кечым чыла Воскресенский храм палемда. Меат таче преподобный Серафим ачана семын икте-весеынам «Христос Ылыж кынелын!», «Чынак Ылыж кынелын!» манын саламлен кертына. Тудын семынак шумна Юмым йоратымаш дене темже да чылаштым тыге саламлаш таратыже. Юмын порылыкым ме Святой Причастий, эр-кас молитва, шке сулык верч окынымö, енын сулыкшым проститлыме гоч налына. Сулык дене темше ег тидым ок ыште гын, тунам айдеме ден Господь коклаште шем пырдыж лиеш, шумышкö Юмын порылык ок пуру. Господьын храмышкыже

толза, чондам эрыктыза, унышемше шумышкыда куаным пуртыза, тунам уло кумылын «Христос Ылыж кынелын!», «Чынак Ылыж кынелын!» манын кертыда. Чыладамат ты куанле пайрем дене саламлем! Христос чынак Ылыж кынелын!»

ПОЖАР ДА КҮДЫРЧӨ ДЕЧ АРАЛЫМАШ

17 сентябрьште православный калык Юмын Аван «Йүлен пытыдыме Вондер» иконыжын кечыжым пайремлен. Рушлаже тудым «Неопалимая Купина» маныт.

Преданий оила: йүлышө, но йүлен пытыдыме вондер гоч Моисей пророклан Юмо кончен, тудлан Израиль калыкым Египет плен гыч лукташ күштен. Христианствыште йүлен пытыдыме вондер Юмын Аван тўшым, Мария Ұдырын язык деч посна мўшырагмыжым, ончыкта. Юмога покшелне Мария изи эрге дене верланен, кандаш лукан шўдыр дене авыралтын. Тиде шўдыр кок ныл лукан шўдыр гыч шога. Иктыже йошкар тўсан – тулым ончыкта, весыже – ужарге, вондерын аралалт кодшо тўсшө.

Юмын Аван «Йүлен пытыдыме Вондер» иконыжын пайремжым латшымше курымышто палемдаш тўнгалынт. Калык тудым пожар да күдырчө деч аралтышлан шотлен. Тиде пайрем годым лўмын молитвам лудыныт. Эше тыгай йўла лийын: «Йүлен пытыдыме Вондер» иконым кидыш налын, йўлышө пөрт йыр коштыныт.

Тений Юмын Аван «Йүлен пытыдыме Вондер» иконыжын пайремже кечын Йошкар-Ола воктенысе округын благочинныйже, Россий мландыште чапландаралт волгалтше чыла святой-

влак лўмеш храмын настоятельже протоиерей Николай Ярошевич МЧС службын техникыжым святитлен. Тул дене кучедалше-влаклан Николай ачана пенгыдылыкым, вийым да тиде неле пашаште Юмын полышыжым тыланен.

Татьяна МИХАЙЛОВА

ЛИЙЗА ЛҮДДЫМӨ, ЧЫТЫШАН

Руш салтак-влак ожнысек сарыш пуштедаш рогыл, а аралаш каеныт. Мланде ден калыкым аралымыш Русышто эре святой пашалан шотлалтын. Черке салтак-влакын подвигыштым кўкшын акла, сандене святой-влак коклаште шуко воин уло.

26 сентябрьште Советский районысо военкомат ончылно калык шуко погынен. Мобилизацийым увертарыме деч вара икымше латиндеш еным ужаташ ача-авашт, пелашышт, ўдыр тагышт, йолташышт миеныт.

Ұшнур селасе Петр ден Павел лўмеш черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов кайыше-влаклан молебным эртарен, святой елейым шўрен, ўмбакышт святой вўдым шыжыктен, аралтышлан изи юмога-влакым пуэден. Руш мландым аралымыште пенгыде, таза шўм-чонан, чытышан, лўддымө лияш тыланен.

Татьяна МИХАЙЛОВА

Районлаштат батюшка-шамыч мобилизоват-далтше рвезе ден пөръен-влакым ужатеныт. Йошкар-Ола гыч 26 ден 28 сентябрьште нуным гарнизонысо Преподобный Серафим Саровский лўмеш храмын настоятельже, Йошкар-Ола епархийын военный пўлкажым вуйлатыше протоиерей Александр Бачурин благословитлен, автобусыштым святитлен колтен.

Пресс-службо

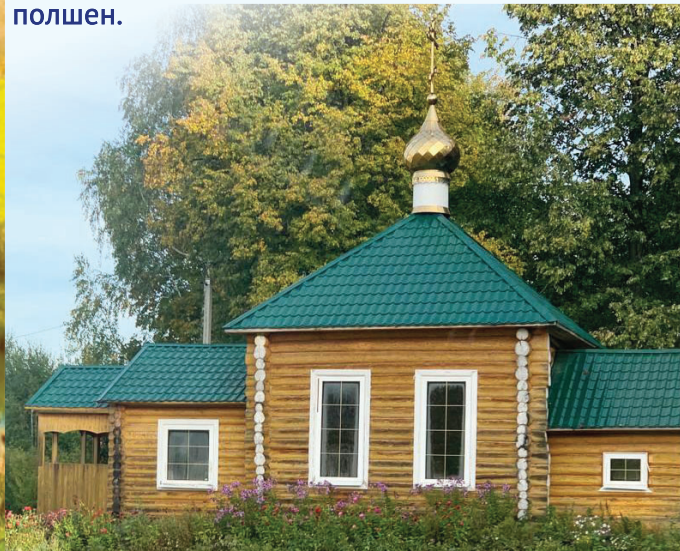
МОТОРЛЫКЫМ ЕШАРЕНА

Юмо дене пырля чын илыше ег-влак черке деке лишемме семын моторым ужаш да Юмын храмыште уло чон дене кумалаш кумылангыт. Мемнан кугезына-влак черкым ожно умбаке койшо эн сай вереш шынденыт. Ёшнур селасе святой первоверховный апостол Петр ден Павел лумеш черкынат кукшакаште шога, воктеныже федеральный корно эрта. Юмылан кумалше-влак кид дене ыштыме моторлыкым шижшаш улыт, сандене ме теве тыгай пашашке ушнышна: пеледышым шындышна.

Кече йуран лийын гынат, Юмо мемнам чаманен: пашалан пижме татыште йур йурмым чарнен. Дмитрий Соколов ден Екатерина Новоселовалан коро черке кудывечыштына пеледыш-влак коклашке сонгырапочкалтыш (рушлаже – шалфей-дубравный) ешаралте. Нуным кок радам пион-влак пелен шындыме. Пеледыш Господын Волгалт вашталтыже лумеш часамла клумбыланат ситен. Эр шошым нуно черкыш толшо-влакым шке моторлыкышт дене куандараш тунгалыт.

Пеш кугу тау Дмитрий ден Екатерианалан черкынам тўзландараш полшымыштлан. Тыгак кугу тау Надежда Богачуклан калыкым погымыжлан, да чылалан, ко тиде поро пашам шукташ полшен.

ПЫРЧЕСЫМ ПОДЫЛМЕК, ТЎСАТ ВАШТАЛТЕШ

Кызытсе жапыште эмлымверлаште кумалме полемым муаш йосо, а южо медуcreжденийыште Юмылан кумалме черке уло. Теве Советский поселкын рўдō эмлымверыштыже мотор часамла верланен, тиде кумалме вер святой Иоанн Кронштадтскийын лумжым нумалеш. Тудым Йошкар-Ола воктенысе черке кундемын благочинныйже протоиерей Николай Ярошевич терген шога, а кызыт Николай ачалан Ёшнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лумеш черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов полша.

Тўняште шуко чер уло. Черым эмлаш врач-влак кўлыт. Священникынат пашажым врачын пашаж дене тагастараш лиеш. Вет врач айдемын капшым, а священник шўм-чонжым эмлат. Врачын шуктен шогымо сомылжо дене ниго ўчашен ок керт, но черле айдемын шўм-чонжылан

Юмылан ўшанымашым муаш полшаш кўлеш. Вет черле айдеме черкыш кумалаш, священник дене мутланаш, языкым касараш каен ок керт, сандене священник эмлымверыш шке толеш.

Шукерте огыл черле ег-шамычын языкыштым касараш, нунылан Пырчесым подылташ иерей Алексей миен. Поро

кумылын полшышо ака-шўжар-влак черле ег-влак дене ончылгоч мутланеныт да таинствылан ямдыленыт. Таинстве деч вара Пырчесым подылшо ег-влак куаненыт, тўсыштат вашталтын. Тиддеч вара часамлаште вўдым святитлыме, Юмын Аван Владимирский иконыжлан акафистым уло калык дене мурымо. Паша кече лийын гынат, часамлашке шуко калык погынен.

Олег ден Татьяна МИХАЙЛОВМЫТ,
Ёшнур черкын прихожанже-влак

САЙ КОЙЫШ- ШОКТЫШ НЕРГЕН ШУКЫРАК ОЙЛЫМАН

Айста ынде кинде да моло кочкышна нерген кеч изиш шоналтена. Холодильникыш ончалаш гын, шуко умылаш лиеш. Евангелийыште киндым кочмо деч вара кодшо катышыжым карзинкаш погенит да пеленышт нангаеныт. Кочкыш – тиде Юмын пöлек, тудым мынар күлешым гына ямдылыман, а утым наледаш да кышкаш ок лий. Кызыт мегаркетыш машина дене толыт, кугу тележке дене налын каят, вара мөнгыштышт ончычсо деч мо кодшыжым луктын кышкат. Тиде – кугу сулык. Борщым шонданыш кышкалаш – сулык. Көн кайыквусыжо, вольыкшо уло – нуным эше умылаш лиеш. А молыжо Плюшкин гай ида лий. Шужымо жап толеш гын, холодильникыште пунышкен кийыше да унитазыш опталме кочкыш нерген чаманен шорташ тўналыда.

Кочкышым Юмын пöлек семынак аклаш күлеш. Киндым благословитлыме деч ончыч Господь күшкө ончалын, вара иже каткален пуэн. Кочмо деч ончыч мыланнат, Юмын шарналтен, күшкө ончалаш күлеш. Общепитыште але иктаж рестораныште кочкыда гын, нигö тыланда «Отче Наш» молитвам йўкын лудаш ок күштö. Но те ончыч күшкө ончалза, шинчаончалтыш дене кочкышым ыреслыза да шке семында каласыза: «Юмо, благословитле!» Тыге ыштеда гын, кочкышда пайдале лиеш.

Ик шонго батюшка олашке родо-тукумжо деке толын. Тудын толмыж лўмеш түрлө кочкышым ямдыленыт. Кочкаш шичме деч ончыч батюшка «Отче Наш» молитвам лудын.

– Батюшка, кочмо деч ончыч ялыште кызитат тыгак кумалыт мо? – йодыныт тудын деч.

– Уке, сöснаже, моло вольыкшо, пырыс ден пийже молитвам лудде кочкыт, а ең-шамыч молитва лудде кочкаш огыт шич, – каласен шонгыен.

Эше кок монах нерген туныктен каласыме тыгай мут уло. Нине монах-шамыч икте-весышт деч тораште огыл иленыт. Иктыже немычпурсам куштен, сайракшым кочкын, а удалан шотлымыжым кышкен. Тудын луктын

кышкыме пурсажым весыже поген, пеш тамле кочкышым ямдылен да ончычсо озажым унала ўжын. Тудыжо моктен-моктен кочкын да йодын:

– Мо дене тыгай тамле кочкышым ямдыленат?

– Тыйын луктын кышкыме немычпурсатым терген лектым да тиде кочкышым ямдылышым, – вавештен кокумшо монах.

Кочкышым локтылшо, киндым айда-лийже кышкыше еңлан кунам-гынат шужен шинчаш логалеш. Кочкын пытарен от керт гын, кайыккан пу. Айдеме кеч-кушат, кеч-кунамат айдемак кодшаш. Шотан ең тавышке ок шўведе, йолжым ўстембаке ок пыште, чолакым игылт ок воштыл, мо улыжым нужна дене пайла, шонгыенгым чамана, рушарнян храмыш коштеш. Тыгай еңын чын негызше уло, тудо Юмо деке лишне лиеш.

Мемнан йыр мо уло: кинде, вўд, пушенге, кайык, янлык – чылажат чонлан лишыл лийшаш. Апостол-влак дене төр улшо Косьма Этолийский ойлен: *«Кö пўртўсым йöрата, тудым Юмо ок кудалте!»* Мыланнат йыр улшо пўртўсым аралаш күлеш. Поктылмаш жап толеш – пушенге леведеш, шужымаш лиеш – чодыра пукша. Руш йомакыште изи ўдырым олмапу шке укшыж дене авыра, конга шокшо когыльо дене сийла. Илышыштат тыгак: кө Юмын ыштыме тўням пагала, Юмо тудым полыш деч посна ок кодо. Полыш вучыдымын толеш: икте чамана, весе утара, чот кылмымет годым ырыктат, шужен ярнымет годым пукшат.

Шот дене илаш от тўнал гын, ия пелен лият. Ия веле чыла пытара, локтылеш, шўведе, тудым нимо сай ок куандаре, сандене тудо нимом ок чамане. Шоналтыза: подъездым, пöрт пырдыжлам локтылшо-шамычын көргышкышт ия пурен мо? Южгунам эн проста, но осал койыш-шоктыш ончыкылык кугу ойгын негызше лиеш. Сандене айдеме эреак айдеме лийын кодыш да шот дене илыже манын, нине пеш проста, но пеш күлешан койыш-шоктыш нерген таче шукарак ойлаш күлеш.

Протоиерей Андрей ТКАЧЕВ

ТЫЛАТ ЁШАНЫШЕ ЛИЯМ

Ик кечын тўналтыш классыште тунемше Алёна школ гыч толын пурышат, вигак руал каласыш:

– Авай, мый тетла Юмылан ўшаныше ынем лий! Мый моло йоча-шамыч гаяк лийнем!

Кочкаш шолтен шогышо аваже ўдыржым ўрын ончале:

– Молан?

– Классыште чылан мыйым мыскылат. Нуно мыскылат, а мыйын шортмем шуэш! Мыйын оем дене от келше гын, авай, тетла школышкыжат ом кай!

– Йўра, – пелештыш аваже. – Айда эн ончыч мутланен налына, вара тый шке ойырет: ончыкыжым Юмылан ўшанаш але уке.

Ава ўстел коклаш веране, ончыкыжо кыде-годо кўзен шичше изи ўдыржым шокшын ўндаде, вуйжо гыч шыман ниялтыш да ойлаш тўнгале:

– Ёдырем, вич тылзаш улмет годым тый пеш нелын черланышыч. Тунам моткоч изи лийынат, шинченат моштен отыл. Ачат ден коктын шуко шортынна, шинчавўдна ятыр йоген. Мемнан тыйым йомдарымына шуын огыл, икымше йочанам, тыгай падырашым. А врач-влак «Ўдырдам тўрлаташ огеш лий» маныныт. Тый денет эмлымверыште киенна. Изи кизашкет имым шуркален, капельницым шынденыт. Шўлышгорнет петырнымеке, кислородым шўлыктеныт, эше шуко-шуко уколым ыштеныт. Шинча ончылнемак тый эркин-эркин шуленат.

Икана йўдым тыланет адак чот йўсў лие. А мый, ятыр йўдым пеленет малыде эртарымылан да чот ойгырымемлан кўра ноен пытарыше ава, нигуш пураш ўрмем дене вийдымымо семын Юмым сўрвалаш тўнгальым: «Господь, Тый тиде тўняште улат гын, ўдыремым колыма гыч утаре! Тўрлате тудым! Тый калыкым тўрлын ўрыктаренат, ты

ганат чудым ыште!»

Мый ты йўдым нигунамат ом мондо, ўдырем. Эше ятыр жап тунам шортым, да тиде татыште чонышкем ласкалык пурымым шижым, эркин лыпланышым. Йоча годсо жапышкем пўртыльым, Иисус Христослан кумал илыше ковамым да тудын Юмо нерген каласкалымыжым, молитва-влакым лудмыжым шарналтышым. Мылам нигў полшен ыш керт. Лач Тудо гына, Господь Иисус Христос, тыйым мыланна утарен кодыш.

Палет, Алёнка, тыге икымше гана Тудым сўрвалымем деч вара тый пеш ласкан мален колтышыч. А икмыняр жап гыч тыйым, чылт таза йочам, эмлымвер гыч луктыч. Врач-влак чот ўрыныт ыле. А ме, ачат дене коктын, тиде кечын тўняште эн пиалан лийынна. Ме чыла вере да чылалан Господьын мыланна полшымыж нерген каласкаленна. Тыйым эмлыше врачат эсогыл Юмылан ўшанаш тўнгалын.

Теве тыге, ўдырем, тиддеч вара ме Юмым моткоч йўратена. Тудо чудым ыштыш: тыйым, колаш шушо йочам, ылыжтарыш. Ынде шоналте шке: ончыкыжым Юмылан ўшанен але Юмо деч посна илаш тўнгалат. Шарне, мом тыланет Иисус Христос ыштен, да кузе чот Тудо тыйым йўрата. Вес йоча-шамычын мыскылымыштлан кўра тиде чудо нерген мондыман мо? Тый ынде изи отыл, кузе лийшашым шке шоналте, а мыйын пашам уло.

Ава ўдыржым ончычшо волтыш да шке пашажлан пиже, а Алёнка шке пўлемышкыже шыпак ошкыльо. Изиш лиймеке, аваже ўдыржын пеле йўкын ала-кў дене мутланымыжым кольо. Пеле почылтшо омса гоч шокта:

– Иисус! Проститле мыйым! Сўрвален йодам, проститле! Мыйым колыма гыч утарен кодыметым пален омыл вет. Ончыкыжым эреак Тылат ўшаныше лиям.

Елена ЧЕПИЛКА

САЙЫМ АЛЕ ОСАЛЫМ ИЗИНЕК ОЙЫРЕН НАЛЫТ

Сулыкым почын ойлымышт годым кызыт йоча-влак деч чўчкидын колаш лиеш: «Мый шойыштам, мый авамын мутшым ом колышт, мый мутланыме годым шуко осал шомакым кучылтам».

Мо сай, а мо сай огыл – тугеже самырык тукум пала. Но Пушкинын, Ахматован, Мандельштамын чапле почеламутыштым йоратен лудмо олмеш нуно тўрлө осалым ойлаш таранат. Телевизор да интернет дене сай кином ончymo олмеш адак могай-гынат шўкшакым муын луктыт. Пайдале кочкыш олмеш тазалыкым локтылшо йорварым ойырен налыт, тўрлө шакше йўышлан кержалтыт. Келшат тугай йоча-шамыч дене, кудыштым ожно кухнышкат огыт пурто ыле. Мо тиде тыгай? Молан нунылан чыла удаже лишыл? Мый ик рвезе деч йодым: «Тый вет сай рвезе улат?» «Да», – манеш тудо. «А сай рвезе улат гын, молан тыгай осалжым ыштет?» – йодым адак. Мом вашештышашым тудо окпале. Тудын кўргыштыжў кучедалмаш кая: сайжат эше йомын огыл, осалжат эре погына. Кудо велыш лупшалтшашым тудо але ойырен налын огыл.

Ме чўчкидын «тичмашлык» (единство) мутым колына. Могай тичмашлык нерген ойлаш лиеш, кунам айдеме шке кўргыштыжў шке шелалтеш? Медицине науко тидым шизофрений манеш. Но тиде эше чыла огыл. Тыгак шўм ден уш-акылат тўрлө ужашлан шелалтыт, капым чер пытара, тудым эсогыл эн изи микроб тўнчыктарен кертеш. Кызытсе айдеме кушко кайымыжым шкежат окпале. «Рай ден тамык чынак уло мо?» – йодыт южышт. Тыгай айдемын кузе илимыжым умылаш ок лий. Койыш-шоктышыжым ончалат гын, тудо мландымбалнак тамыкыште илиме гай ила, а шкеже тамык улмо нерген пуйто окпале. Тыгай

айдеме кызытак шкенжым тамыклан ямдыла: тудын шўлышыжым шўла, кўргышкыжў тудын кочкыш-йўышыжым налеш, тамыкыш нангайыше куаным кычалеш.

Господь айдемым йоратымаш дене темаш да чыла осал деч утараш шонен. Тудо ожнат тидым пален, кызытат сайын пала: кўн утаралташ кумылжо уло, тудым гына утараш лиеш! Алкоголикым паремден кертме шотышто кеч-могай нарколог деч йодса – вашмут эре икте лиеш: «Тудо шкеже чот-чот паремнеже гын, тунам гына тидым ышташ лиеш!» Юмылан ўшанымаш шотыштат тыгак: Господь почеш тудо ег гына каен кертеш, кўн тидлан шке кумылжо уло. Шукыштын тидлан нимогай кумылышт уке. Кузе школысо кажне классын кугурак кашакше ваштареш шогышо-шамычым сенгаш тўча, тугак илишыштат осалже сайым сенгынеже. Ег-шамыч тидлан кызыт изинек тунемыт.

Теве йоча мультфильмым ончен шинча, а тушто иктаж персонаж пуренгая гын, молышт чылан воштылыт. Мутланымыштат шотан огыл, чылажымат мыскылтышыш савыраш тыршат. Ег-шамыч тыге мутланышаш улыт мо? Но ава шкежат телефон дене шинча, йочаж дене кутырымыжо ок шу, сандене тудлан мультикым почын пуа. Йоча осалым шинчаж дене ужеш, пылышыж дене колеш, уш-акылышкыже пурта. Ава тыгодым шке кумыл йодмыжым шукта, тудат сайжымак ок кычал. Молан чыла тиде лиеш? Илишыште йоратымаш шагалем толеш! Чыла шотыштат тиде тыгак. Кызыт айдеме порылыкым огыл, а шукыж годым шўкшакым ойырен налеш, вара шкежат тамык поргемыш шуэш.

**Кумдан палыме протоиерей Димитрий
Смирновын ойлен кодымыжо**

ОКТАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24/31	25	26	27	28	29	30

11 - Дни особого поминовения усопших

■ - сплошные седмицы

■ - постные дни

Разрешение на пищу без растительного масла
 Разрешение на пищу с растительным маслом
 Разрешение на рыбу
 Разрешение на вино
 Разрешение на игру
 X Полное воздержание от пищи

4 – Святитель Димитрий Ростовскийын кечыже.
 6 – Москосо святитель Иннокентийын кечыже.
 8 – Преподобный Сергей Радонежскийын кечыже.
 9 – Апостол да евангелист Иоанн Богословын да Моско ден уло Российын патриархше

святитель Тихонын кечышт.
 10 – Священномученик Петр Крутицкийын кечыже.
 11 – Радонежысе преподобный Кирилл ден Мария схимонах-влакын да Юмылан йорышö кугу княгиня Елисаветан кечышт.
 13 – Святитель Михаилын, Киевцысе икымше митрополитын, кечыже.
 14 – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лумеш пайрем.
Кокшайск поселкысо да Алексеевский, Марисола, Упша, Чкарино, Эмеково, Чодраял селаласе черке-влакын престольный пайремышт.
 15 – Праведный воин Феодор Ушаковын кечыже.

17 – Гурий Казанский ден Варсонофий Тверской святитель-влакын кечышт.
 Озангысе святой-влакын погынышт. *Азъял-Потъял черкын пайремже.*
 19 – Апостол Фоман кечыже.
 22 – Апостол Иаков Алфеевын кечыже.
 23 – Тунямбалысе 7-ше Погынышто лийше святой ача-влакын кечышт.
 Оптинысе преподобный Амвросийын кечыже.
 26 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже.
 30 – Марий кундемцысе священномученик Анатолий Ивановскийын кечыже.
 Пектубай селасе Христос Шочмо лумеш черкын пайремже.

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

Туныктышо тунемшыже-влак дечын йодын:

- Молан каргашымышт годым ег-влак йу́кыштым кугемдат?
- Очыни, ласкалыкыштым йомдарат, – вашештен нунужо.
- Молан йу́кым кугемдаш, кунам вес ег воктенетак шога?

Тунемше-влак нигунам тидын нерген шоналтен огытыл, сандене вачыштым гына туртыктенем. Тунам Туныктышо ике вашештен:

- Каргашыме годым ег-влак коклаште өпке ешаралтеш, кугемеш, тидлан көра кок шўм икте-весыж деч торла. Тиддене пырля когыныштын чоныштат торлат. Икте-весыштым колаш манын, нунылан йу́кым кугемдаш перна. Мыняре чот нуно икте-весыштылан сырат, тунаре кугуракын ойлаш, эсогыл кычкыраш тўналалт.

- А йоратыше-влак коклаште могайрак сўрет? – вучыдымын йодын Туныктышо да шкежак вашештен: – Йоратыше ег-влак йу́кым огыт кугемде, нуно вашла шып-шып, шыве-шыве мутланат, а шўмышт икте-весышт дека чак-чак лишемат, коклаштышт чыла чек ўштылалтеш. Южгунамже нуно икте-весыштым мут деч посна ик шинчаончалтыш дене умылат.

Шарныза: вурседылмаш тендам икте-весыда деч ойыра, а шолдыра мут-влак тиде кутышым эшеат чот кужемдат. Южгунам тиде кутыш тунар кужу лиеш, эсогыл мўнгеш корным огыда му.

Ик эрдене тунемше Туныктышыж дека толеш да йодеш:

- Туныктышем, ушан ег окмак дечын мо дене ойыртемайтеш?

Игече пеш мотор улмаш. Туныктышо садыштыже эр кочкышым ыштен, но тунемшыжлан көра тудо кочмыжымат чарна да тунемшыжым курык йымак нангая. А тиде йу́дым курык гыч пеш ятыр кў йоген улмаш. Туныктышо нуным мўнгеш курык вуйыш кўзыктын опташ кўшта.

Тунемше кечыгут тырша, касвелеш Туныктышыж дека ўнардыме толеш:

- Кўштымыдам шуктышым: чыла кўм курык вуйыш кўзыктышым. Ынде мылам каласыза, пожалуйста, ушан ег окмак дечын мо дене ойыртемайтеш?

- Уке, ом каласе, тый эше тидлан ямде отыл, – вашешта Туныктышо.

- Тугеже молан мый кўм тынаре нумальым?

- Теве, – кошар парняжым кўш нўлталын пелешта Туныктышо. – Ушан ег нумалаш тўналмыж деч ончычак тиде йодышым пуа ыле!

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ИТ ОЙЛО МЫЙЫМ СУКСО МАНЫН

- Ит ойло мыйым суксо манын,
- Улам айдеме, сулыкан.
- Тыгак вурсем коклан саманым,
- Лиям амалде* шўлыкан.
- Кертам шиждегыч ужин-колын –
- Ен язык шкет деч лишнырак.
- Тургыжлана шўмемже, шолын, –
- Тунамак лийже, вашкерак!
- Мынаржым, ойлымат огеш шу,
- Тоен пыштенам келгышкак.
- Коклан ала-молан чучеш шуй,
- Тугае койыш, келшышак.
- Ит ойло мыйым суксо манын,
- Нимом от пале, мо лийшаш.
- Тенгече кумыл ыле маке,
- А таче ялт пелчан лышташ.

Людмила СЕМЕНОВА

* амалде – амал деч посна

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 7.10.2022 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пöлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўнг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!